

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. Dr. A. B. A. VAN KETEL, PROF. TH. LIMPERG JR.,
A. NIERHOFF, M. PIMENTEL EN H. R. REDER.

RUBRIEK REDACTIE: EXAMEN-VRAAGSTUKKEN: Drs. ABR. MEY EN Drs. J. PAARDEKOOPER — LITERATUUR: Drs. S. KLEEREKOPER —
BESLECHTE GESCHILLEN: PROF. Mr. CH. ZEVENBERGEN — UIT DE FINANCIËLE HUISHOUDING DER OVERHEID: J. H. TEXTOR — UIT HET BUITEN-
LAND: Ch. HAGEMAN, Drs. A. TH. DE LANGE, A. M. VAN RIETSCHOTEN EN Drs. E. P. M. VAN WAES — EFFICIENTIE: R. W. STARREVELD —
BELASTINGVRAAGSTUKKEN: W. WESTRA — REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERATUUR: Mej. Dr. R. PHILIPS, Drs. G. L. GROENEVELD,
J. P. DE HAAN EN J. C. SPANGENBERG

BUITEN DE VASTE RUBRIEKEN WERDEN IN DEN VORIGEN JAARGANG BIJDAGEN GEPLAATST O.A. VAN Drs. F. Th. BEDEAUX, B. v. d. BERG,
W. N. DE BLAËY, E. v. DIEN, F. F. VAN DOORNE, F. N. GLAVIMANS Jr., J. GOUDRIAAN, Drs. J. F. HACCOË, J. H. HAGEMAN, Th. v. HOORN,
C. H. A. J. JANSSENS, L. VAN KAMPEN, T. K. KEUZENKAMP, T. v. d. KOOY, G. H. LUYENDIJK, Ir. K. F. MALLÉ, W. A. NELIS, JAMES POLAK,
Dr. M. J. H. SMEETS, F. SWART, W. J. TOMBE, Drs. W. P. DEN TURK, J. v. d. WOLF.

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY
TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 82444

UITGEVER: J. MUUSSES — PURMEREND
TELEFOON 77 — GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADruk IS GEOORLOOFD. ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS.

VERSCIJNT MAANDELIJKS, BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. — MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG

INHOUD:

De bankwet en de benoeming van Bankreviseuren in België	Blz.	113
door E. Goudsmit		
Planmatigheid in den organisatiearbeid	"	115
door A. M. Groot		
Belastingvraagstukken	"	118
Red. W. Westra		
Het staken van het bedrijf, door W. Westra		
Boekbeoordeling	"	120
P. J. Potgieser: Grondslagen van kostprijberekening en fabrieksboekhouding, door Drs. G. L. Groeneveld		
Mr. J. J. Polderman: Effecten en Effectenhandel, door M. Pimentel		
Repertorium van Tijdschrift-literatuur op het gebied van Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde	"	123
Boeken-repertorium	"	126
Nederlandsch Instituut van Accountants	"	128
Benoeming nieuwe leden		
Ontvangen boekwerken	"	128

DE BANKWET EN DE BENOEMING VAN BANKREVISEUREN IN BELGIE

Den 9 Juli verscheen in de „Moniteur Belge” het Belgische staatsblad een koninklijk besluit, waarbij op de banken een controle ingesteld wordt, met ingang van 1 Januari 1936, en waarbij onder meer de beëdiging van reviseuren door een in te stellen Bankcommissie voorzien wordt.

Volgens het verslag aan den koning, waarin het geheele ministerie het uit te vaardigen koninklijk besluit aan den koning heeft toegelicht, was een wettelijke regeling op de banken, welke reeds in de regeringsverklaring van 29 Maart werd aangekondigd, noodzakelijk geworden om de volgende redenen:

1e. de overwegende rol welke de door de deposito's of door formeele promessen van voorschotten in rekening vertegenwoordigende obligo's op zicht, in het meerendeel van onze kredietinstellingen vervullen, geeft aan deze, feitelijk zoo niet rechtelijk, het karakter van circulatiebanken. De kredieten wor-

den in den vorm van inschrijvingen op rekening verleend. Anderdeels heeft door middel van overschrijving en compensatie, de circulatie van deposito's op zicht een monetair karakter aangenomen, dat in alle punten met het aanvankelijk karakter van de circulatie van de toonderbiljetten overeenstemt.

2e. De economische wetenschap heeft, sedert lang reeds, de grondige eenheid van, enerzijds, de wettelijke munteirculatie, zooals zij in het meerendeel der moderne staten, alleen in den vorm van biljetten en obligo's op zicht van het uitgifte-instituut bestaat, en, anderzijds, de giro-circulatie van deposito's en andere obligo's op zicht van de private banken doen uitkomen.

3e. Tusschen deze twee circulaties bestaan ongetwijfeld gewichtige punten van onderscheid, doch deze houden in veel grotere mate verband met het wettelijk en juridisch uitzicht, dan met de economische werkelijkheid waaraan de Staat, ook al zou hij het verkiezen, niet vreemd kan blijven.

4e. De beteekenis der belangrijkheid der banken in de algemeene economie is zoodanig gestegen, dat iedere schok die een depositobank krijgt op te vangen een onmiddellijken weerslag vindt op de economie van het geheele land, het wantrouwen van één punt uitgegaan kan in enkele uren tot een volle reeks banken overslaan.

5e. Het opvragen van deposito's, het inkrimpen van credieten, het oppotten, de algemeene onrust, kunnen zich in verhouding tot de aanleiding daartoe in buitensporige mate ontwikkelen. De eerste opschudding moet dus voorkomen worden.

6e. De depositobanken hebben opgehouden inrichtingen te zijn, waarvan de rol zich enkel beperkt tot private betrekkingen tusschen den bankier en de deposanten enerzijds, de bankier en zijn debiteuren anderzijds, zij zijn van algemeen belang geworden.

7e. Het openen en aanhouden van depositorekeningen is een zoo omvangrijke functie geworden, dat de overheid, die voor een goede werking van het economische mechanisme heeft te zorgen, den plicht heeft, de innerlijke structuur van die organen, die voor het bestaan van het land zoo belangrijk zijn, te controleren.

Mede in verband met het bovenstaande behelst de wettelijke regeling:

a. Tusschen de deposito's en de daartegenoverstaande be-

leggingen der banken moet een zekere verhouding (door ondervinding vastgesteld) bestaan, al naar gelang van den likwiditeitsgraad der direct of gemakkelijk realiseerbare activa.

b. Er wordt een zekere verhouding vastgesteld tusschen de totale verbintenissen van een bank en haar kapitaal vermeerderd met de reserves.

Feitelijk zouden deze coëfficiënten direct moeten worden vastgesteld, er wordt echter een bankcommissie benoemd, die al naar gelang van de interne en externe omstandigheden voor elke bank afzonderlijk beschouwd deze waarden onder goedkeuring der regering vaststelt.

c. De bankcommissie zal ook de maxima-rentevoeten voor sommige specifiek aangeduide credietoperaties vaststellen.

d. De banken mogen geen waarden bezitten, die aan vlugge of groote waardeverminderingen onderhevig kunnen zijn (aandeelen in fabrieks- of andere bedrijven), anders dan voor een korte periode en voor speciale operaties (syndicaten bij emissies).

Reeds bij besluit van 22 Augustus 1934 was getracht een einde te maken, aan het hier gangbare bankinstituut, waarbij de banken belangrijke posten aandeelen bezaten. Hoewel erkend wordt, dat deze banken aan den lande belangrijke diensten voor den industrieelen opbloei hebben bewezen, acht men thans den tijd gekomen om in te grijpen, vooral waar in den laatsten tijd mede door de crisis, de banken door de groote deelnemingen en bevroren credieten, vaak een heftige likwiditeitsstoring vertoonden. De staat moest meermalen zijn medewerking in den vorm van garanties, en het beschikbaar stellen van middelen, verleenen, teneinde déconfitures van belangrijke banken te voorkomen.

e. Men wijt een en ander ook aan de fusies der banken. Hoe dit vraagstuk hier echter mede in verband staat wordt nergens aangetoond. Voortaan worden evenwel bankfusies aan de goedkeuring der bankcommissie onderworpen.

f. Ten einde de richtige naleving der punten a. tot en met e. te verzekeren moet een doeltreffende controle worden ingesteld.

Men stelt zich voor deze controle te bereiken door de banken te verplichten hun commissarissen (niet te verwarren met het Nederlandsche begrip, in België is het college van Commissarissen meer een raad van Toezicht) te benoemen uit een lijst van beëdigde reviseuren (Fransch, réviseurs). Ook de particuliere en buitenlandse bankinstellingen zullen ten minste één reviseur moeten benoemen.

De lijst van beëdigde reviseuren wordt vastgesteld en aangehouden door de te benoemen bankcommissie.

Men denkt deze reviseuren een tweeledige rol toe, en wel, enerzijds, zullen zij een meer doeltreffende controle kunnen verrichten, dan tot nu toe voor de commissarissen het geval was, anderzijds hebben zij tot opdracht de geconstateerde overtredingen van de bankwet aan de bankcommissie te rapporteren.

Zij zullen dus werken in opdracht der banken, maar zijn verplicht hun opdrachtgevers aan te klagen, indien deze een overtreding begaan.

Bij de uitvoering hunner werkzaamheden kunnen zij zich doen bijstaan door assistenten, die voor elk geval door den opdrachtgever erkend moeten worden. Niettemin zijn de reviseuren verantwoordelijk voor de richtige uitvoering der werkzaamheden van hun assistenten.

Gelijktijdig worden vermeld de gevallen, waar de reviseuren niets mede te maken hebben t.w.:

De verhouding van de bank tot den fiseus en van de klanten van de bank tot den fiseus (fiscale overtredingen).

En, behoudens in geval van bedrog of insolventie, met de betrekkingen tusschen de banken en de bankdirecteuren en min-

der nog met de betrekkingen tusschen de banken en de depositanten.

„Deze worden volledig terzijde gelaten door de bankcommissie die nooit, op welken grond ook, zich moet bezig houden noch met den oorsprong, noch met de samenstelling, noch met het mouvement van de individuele deposito's.”

Men wil van de banken organismen maken, die verschillen met de gewone handelsvennootschappen, ook al omdat deze bedrijven van bijna openbaren aard zijn, daartoe worden de bestuurders dan ook aan bepaalde wetsbepalingen onderworpen welke er op gericht zijn, het den bestuurders onmogelijk te maken bestuursfuncties bij andere dan financiële instellingen te bekleeden. Men tracht hen hierdoor meer onafhankelijk te maken en gelijktijdig kunnen zij zich meer aan hun eigen zaken wijden, terwijl ook de bestuursorganen der bankinstellingen, door deze maatregelen beperkter zullen worden, hetgeen men voor de goede uitoefening van het bankbedrijf als een voorname factor beschouwt. Hun verantwoordelijkheid wordt er veel beter en scherper door omlijnd meent men.

Alle deze bepalingen gelden eveneens voor de particuliere en de buitenlandse bankinstellingen, waarvoor voor zoover nodig afzonderlijke bepalingen zijn gemaakt.

Het bovenstaande heeft betrekking op de eerste drie paragrafen van de regeringsverklaring van 29 Maart j.l. Naar aanleiding van paragraaf 4 dezer verklaring wordt de reeds hiervoren aangehaalde bankcommissie ingesteld.

Deze bankcommissie krijgt onder meer een nieuwe functie in 's lands economie, en wel die van adviseur in het langtermijn crediet-distributiewezen.

De banken zijn verplicht aan deze commissie maandelijks opgaven te verstrekken over den stand van hunne activa en passiva, waardoor de commissie steeds op de hoogte is van het gespaarde vermogen, de toe- en afname hiervan, zoomede van het feit welk bedrag hiervan reeds een belegging, hetzij voor korten of langen termijn gevonden heeft, dus ook van het voor belegging op langen termijn beschikbaar vermogen.

Door de banken, welke fondsen aan toonder emitteeren nu de verplichting op te leggen, dit voor het bekendmaken der emissie aan de bankcommissie mede te deelen, en waarbij de bankcommissie dan van advies dient en eventueel een emissie tijdelijk kan opschorten, wil men trachten evenwicht tusschen beschikbaar kapitaal voor belegging op langen termijn en het aanbod dezer belegging te krijgen. De ministers ontveinen zich niet, dat dit evenwicht door de voorgestelde maatregelen niet voor 100 % bereikt zal worden, maar meenen toch de grootste fouten, die in het verleden werden gemaakt, door deze bepalingen in de toekomst te kunnen voorkomen.

Nog eens de bankcommissie heeft in deze uitsluitend een raadgevende functie en kan een emissie hoogstens tijdelijk opschorten of beperken. De emissie als zoodanig beoordeelt zij niet en haar goedkeuring bedoelt alleen maar aan te geven, dat er op het gegeven oogenblik volgens hare meening kapitaal beschikbaar is voor een dergelijke belegging.

Ten einde de uitvoering van deze wet mogelijk te maken, moeten de banken zich bij de bankcommissie laten inschrijven, terwijl deze commissie elk jaar in het staatsblad de lijst der ingeschreven banken publiceert, evenals te zijner tijd de mutaties in deze lijst.

Instellingen welke niet ingeschreven zijn, mogen den naam „bank” of „bankier” niet dragen, noch voor publiciteits- of andere doeleinden aanwenden. Wij teekenen hierbij aan, dat bv. bij hypotheekbanken het Nederlandsche „bank” door „caisse” aangeduid wordt, verzekeringsbank door „Compagnie d'Assurances” enz.

Verder wordt nog bepaald, dat banken die den vorm eener

vennootschap hebben frs. 10.000.000.— gestort kapitaal, particuliere bankinstellingen frs. 2.000.000.— gestort kapitaal moeten hebben. Buitenlandse banken moeten voor hare verrichtingen in België een eigen kapitaal hier te lande hebben van eveneens minstens frs. 10.000.000.—.

De wettelijke reserves moeten afzonderlijk belegd worden in fondsen door den staat, de kolonie, de provincies, of de gemeenten uitgegeven of door deze gewaarborgd.

De banken mogen geen gelden uitleenen aan hun hoogere functionarissen of deze laten deelnemen in emissiesyndicaten.

In geval van faillissement of onder gecontroleerd-beheerstelling moeten de bankfunctionarissen de in de laatste twee jaren ontvangen tantièmes terugstorten, behalve in geval van force-majeur.

De banken mogen de te hunner beschikking staande fondsen noch rechtstreeks, noch indirect gebruiken om de openbare meening te beïnvloeden.

Het tweede deel der wet, d.i. het gedeelte in zake de uitgifte en het beheer van fondsen, alsmede de wet zelf, zoomede een nadere beschouwing van de meest interessante artikelen, hopen wij een volgende maal te behandelen, daar wij nog iets wenschen mede te deelen over de reviseuren.

Het is den reviseuren verboden een andere functie bij de aan hun toezicht onderworpen banken te bekleeden, bovendien moeten de reviseuren vergunning van de bankcommissie hebben voor het vervullen van andere bestuursfuncties of commissarismandaten bij andere vennootschappen, welke vergunningen de bankcommissie steeds kan intrekken.

Men hoopt door deze bepalingen, onafhankelijke, speciaal bevoegde deskundigen te vormen. Wij betwijfelen sterk of zulks door deze bepalingen mogelijk zal blijken en hebben de betrokken autoriteiten inmiddels reeds daarop gewezen, en schijnbaar met succes.

Het zal den Nederlandschen accountant interesseeren woorde-lijk te vernemen hoe men zich de functie van den reviseur denkt. Ik laat hier de opstellers van het verslag aan het woord: „Het ambt van reviseur bestaat hoofdzakelijk daarin de regelmatigheid der verrichtingen te verifiëren en, over het algemeen, over de toepassing der wetten en reglementen te waken. De reviseuren doen de onregelmatigheden en inbreuken, die ze mochten vaststellen, aan de bankleiders kennen. Slechts wanneer aan hun opmerkingen geen gevolg wordt gegeven of wanneer beslissingen worden getroffen welke een strafbaar feit uitmaken, stellen de reviseuren hun veto en leggen de zaak onmiddellijk bij de bankcommissie voor.”

Behalve den eed dien de reviseuren voor de bankcommissie moeten afleggen, zijn zij inzake beroepsgeheim en het genieten van extra vergoedingen (de belooning wordt van te voren door de vergadering van aandeelhouders vastgesteld) aan uiterst strenge en strafrechtelijk gestaafde verplichtingen onderworpen, die in de wet zijn opgenomen.

Wij vernamen nog, dat het in de bedoeling ligt bepalingen buiten de wet door de bankcommissie vast te stellen, aan welke de reviseuren moeten voldoen, om beëdigd te kunnen worden. Men stoot daarbij echter op de groote moeilijkheid, dat men tot nu toe in België nog geen organisatie van accountants heeft. Er zijn wel vereenigingen van experts-comptable, maar zonder overdrijving kan men zeggen, dat deze vereenigingen, wat de opleiding hunner leden betreft met houders van een Mercurius- of ander gelijksoortig boekhouddiploma, gelijk te stellen zijn, terwijl, de weinige goeden niet te na gesproken, het meerendeel der praktijkuitoefenende experts-comptable belastingknoei-ers zijn.

Hoe de bankcommissie uit deze menschen, geschikte krachten voor de nieuwe functies zoeken moet, en bepalingen vast moet

stellen, dat alleen maar de geschikte met begrip voor verantwoordelijkheid en onafhankelijke krachten beëdigd worden, is een puzzle, die nog niet door de commissie opgelost is. Zoodra hierover meer bekend is, komen wij hierop nog nader terug.

E. GOUDSMIT.

PLANMATIGHEID IN DEN ORGANISATIE ARBEID

Het is een merkwaardig verschijnsel, dat de efficiency arbeid in vele bedrijven op zoo weinig planmatige wijze is georganiseerd. Er worden veelal incidenteel verbeteringen aangebracht, doch zelfs bij de doorvoering van het stelsel van wetenschappelijke bedrijfsorganisatie, ziet men zelden, dat gewerkt wordt volgens een tevoren vastgesteld systematisch en allesomvattend plan. Ook de literatuur op het gebied van de wetenschappelijke organisatie vertoont in het algemeen hetzelfde gebrek.

Toch biedt de systematische organisatie van den efficiency-arbeid belangrijke voordeelen en in het hiernavolgende willen wij enkele richtlijnen vaststellen, die hierbij van belang kunnen zijn.

Men kan het geheele gebied der efficiency-arbeid verdeelen in vier groote stukken:

- A. De beoordeeling van de doorstroomsnelheid en van de doorstroomregelmaat in de productie;
- B. De analyse van de verhouding tusschen kwantitatief verbruik der materialen en de kwantitatieve uitkomst der productie.
- C. Kostenefficiency.
- D. Bedrijfsbezetting.

A. De beoordeeling van de doorstroomsnelheid en van de doorstroomregelmaat in de productie.

Dit is ongetwijfeld een zeer veelomvattend probleem; onder dit gedeelte van den organisatiearbeid vallen productieregeling en planning, tijdstudie en controle op de prestatie van arbeid en machine, transport in de fabriek, regeling der arbeidsverdeling en voorraadvorming. Toch is het gewenscht deze verschillende onderwerpen in één verband te zien.

Men vergelijkte daartoe het geheele productieproces in een bepaald bedrijf met een gecompliceerd buizenstelsel, met talrijke kleppen, verdikkingen en bassins en met een onnoemelijk aantal vertakkingen. De materialen worden op één of meer plaatsen in dit buizenstelsel ingelaten om op den langen en wijdvertakten weg door het buizenstelsel te rijpen tot eindproduct. Om te komen tot doelmatige organisatie van de productie dient men in de eerste plaats de doorsnede van dit buizenstelsel op alle plaatsen te kennen, d.w.z. dient men de bereikbare capaciteit van alle arbeiders en machines vast te stellen. Het is bij dit werk van groot belang, dat zooveel mogelijk ook de theoretische capaciteit van alle arbeiders en productiemiddelen wordt vastgesteld, omdat door de vergelijking van werkelijke productie en theoretisch bereikbare productie, veelal belangrijke gegevens te verkrijgen zijn voor de vaststelling van de werkelijk bereikbare productie van arbeiders en machines. Men zal bij deze arbeid doelmatig gebruik kunnen maken van tijdstudiën, statistische gegevens betreffende de uurproductie der machines en arbeiders, vergelijkingen van de stukloonen, die dezelfde arbeider verdiend heeft bij de vervaardiging van verschillende producten en van het verschil in stukloonen die door verschillende arbeiders verdiend zijn per uur bij de bewerking van verschillende producten. Dit zijn alle gebruikelijke methoden in den organisatiearbeid en deze middelen zullen welhaast steeds vol-